

**Gnostilaisen
hengenperinnön
vaalijat**

Gnostilainen Seura ry

12.2010

Gnostilaisuus – polku kohti sisäistä eheyttä ja olevaisen ymmärtämistä

Gnostilaisuutta on usein pidetty kristinuskon esiasteena. Se on kuitenkin syntynyt jo paljon ennen kristinuskkoa Lähi-Idässä.

Gnostilaisuuteen on yhdistyneenä ikiaikaisia uskonnollisia ja filosofisia viisauksia, joista jo tuhansia vuosia sitten olivat tietoisia niin egyptiläiset papit, intialaiset bramiinit, juutalaiset rabbit, persialaiset ja arabialaiset mystikot kuin antiikin ajan filosofitkin – erityisesti Pythagoras ja Platon.

Ajanlaskumme alun aikoihin Aleksandriassa vaikuttaneet kreikkalaiset, juutalaiset ja egyptiläiset oppineet antoivat gnostilaisuudelle niitä aineksia, joiden ilmentymiä me saamme lukea muun muassa Nag Hammadista löytyneistä gnostilaisista evankeliumeista.

Gnostilaisuus sai vaikutteita myös Jeesuksen opetuksista – esimerkiksi rakkaus ihmisen keskeisimpänä elämänohjeena ja jumalallisena lakina sai Jeesuksen ansiosta enemmän painoa gnostilaisuudessa. Eräiden Jeesuksen opetusten sanotaan esiintyvän gnostilaisissa evankeliumeissa alkuperäisemmässä ja täydellisemmässä muodossa kuin Uuden testamentin evankeliumeissa.

Gnostilaisuus oli 100 - 300 luvuilla kristinuskon vakava kilpailija Jeesuksen sanojen oikeana tulkitsijana, mutta jäi häviölle, kun keisari Konstantinus määräsi kristinuskon Rooman valtakunnan viralliseksi uskonnoksi. Kristityt kirkkoisät sanoivat gnostilaisuutta "harhaopiksi". Tämä on kuitenkin virheellinen ilmaisu, sillä gnostilaisuus on syntynyt ennen kristinuskkoa ja on aina ollut itsenäinen uskonto. Eihän juutalaisuuttakaan sanota "harhaopiksi", vaikka sekin poikkeaa kristinuskosta ja on tätä ennen syntynyt.

Gnostilaisuudeksi on kahden vuosituhannen aikana sanottu kymmeniä erilaisia uskonkäsityksiä ja esoteerisia opetuksia, joista monilla on varsin vähän keskenään yhteisiä piirteitä. Niinpä näitä kaikkia ei ole syytä yrittää niputtaa saman nimikkeen alle. Sekalaisuus on hämärtänyt gnostilaisuuden olemusta.

Nykyisin gnostilaisuus ilmenee eri maissa toimivina gnostilaisina kirkkokuntina, joiden uskonkäsityksiä voi kuvailla universaaleiksi ja yleisuskonnollisiksi, ilman dogmien rajoittavuutta.

Gnostilaiset ajatukset vaikuttavat taustalla myös useissa filosofisissa ajatussuuntauksissa ja nykyajan hengellisissä liikkeissä. Yhteistä meidän aikamme gnostilaisille yhteisöille on, että ne tarjoavat henkisen polun kohti ihmisen sisäistä eheyttä. Niiden opetusten ydinsanommat liittyvät lähimmäisenrakkauteen, suvaitsevaisuuteen sekä näkyvän ja näkymättömän olevaisen ymmärtämiseen.

Tietämisen nöyryys

Gnostilaiset kysyvät: *"Jos on vain yksi Jumala, miksi on niin monta erilaista uskontoa?"* – He jatkavat toteamuksella: *"Maailmassa on satoja, ehkä jopa tuhansia uskontoja, joiden opetukset poikkeavat toisistaan. Ei ole mitenkään mahdollista, että kaikki uskonnot voisivat olla oikeassa. Sen sijaan on mahdollista, että kaikki uskonnot ovat väärässä."*

Gnostilaisuus opastaa ihmisiä tietämisen nöyryyteen, jonka lähtökohtana on se, että kukaan ihminen ei voi tietää Jumalan suuria totuuksia – niistä voidaan ainoastaan esittää likimääräisiä oletuksia, joista toisia ei voi pitää toisia oikeampina.

Gnostilaiset kehottavat ihmistä etsimään ikuista totuutta. Sitä etsiessään ihmisen tulee ponnistella koko elämänsä ajan silti löytämättä sitä tästä maailmasta. Gnostilaisille uskonto – mikä tahansa se onkin – edustaa sitä väliaikaista totuutta, jonka kukin etsijä omalla kohdallaan käsittää totuudeksi, kunnes ikuisuuden portilla näkee ja käsittää lopullisen totuuden.

Gnostilaiset ovat aina olleet valmiita ymmärtämään myös muiden uskontojen viisauksia. Uskonnollinen suvaitsevaisuus on seurausta tietämisen nöyryydestä. Gnostilaiset välttävät kiistelyä opillisista kysymyksistä. He ajattelevat, että *"kukin tulkoon autuaaksi omalla uskollaan"*, tai että *"vuorelle johtaa monta polkua"*.

Gnostilaisilla ei ole erityistä pyhää kirjaa, vaan monia arvossa pidettyjä kirjoituksia. Tässä suhteessa gnostilaiset poikkeavat muun muassa juutalaisista, kristityistä ja muslimeista, jotka pitävät Raamattua tai Koraania Jumalan ilmoittamien sanojen kokoelmina. Gnostilaisten mielestä kaikki pyhät kirjat ovat ihmisten kirjoittamia ja vaikka ne olisivatkin syntyneet jumalallisen hengen vaikutuksesta, niihin sisältyy aina inhimillisen väärinymmärryksen mahdollisuus.

Gnostilaiset pitävät Raamatun ja muiden pyhien kirjoitusten sisältämiä opetuksia ja elämänohjeita arvokkaina, mutta kehottavat tulkitsemaan niihin sisältyviä myyttisiä kertomuksia ja ihmeitä vertauskuvallisesti sekä ymmärtämään niiden kautta olevaisen suuria totuuksia syvällisemmin. He katsovat, että pelkkä pyhiin tekstien hokeminen ja pyhiin sakramentteihin osallistuminen ei riitä, ellei ihminen samalla uudistu myös sisäisesti.

Vaikka gnostilaisuudessa ei ole dogmeja, tietyt perusarvot ovat uskon kulmakivinä. Esimerkiksi 1500-luvulla vaikuttanut gnostilainen mestari Merus on kiteyttänyt omat uskonkäsityksensä viideksi kohdaksi seuraavasti:

*"Jumala on kaiken alku ja loppu. Rakkaus on Jumalan laki.
Ihmisellä on yhteys Jumalaan.
Sielu on kuolematon. Teot määräävät kohtalon."*

Sielussa on ihmisen todellinen olemus

Gnostilaiset pitävät ihmisen todellisena olemuksena hänen kuolematonta sieluun, ja uskovat, että ihmisen sielu on osa jumalallista henkeä, joka ihmisen kuoltua palaa takaisin kotiinsa Jumalan yhteyteen.

Gnostilaisen käsityksen mukaan ihmiselämän tarkoituksena on henkisen kehityksen kautta saavuttaa **gnosis** eli tietoisuus sisimpäänsä kätkeytyvästä jumalallisesta voimasta ja sielunsa taivaallisesta alkuperästä. Tähän pyrkiessään ihmisen tulee täytyä viisauden valosta, hänen henkisen olemuksensa tulee eheytyä, hänen tulee toimia eettisesti oikein sekä hylätä lihallisten ja aineellisten tarpeidensa ensisijaisuus. Gnosiksen voi saavuttaa kuka tahansa, jolla on malttia hitaasti edetä polullaan. Gnostilaisuudessa opastetaan ihmistä eteneään omaa kehityspolkuaan kohti viisautta, eettisesti oikeaa elämää ja sisäistä tietoisuutta – gnosisia.

Gnostilaisuuteen on kiteytynyt kaikkien uskontojen ydin

Jos kaikista nykyisin harjoitettavista uskonnoista poistettaisiin kaikki toisistaan poikkeavat opinkappaleet, jäljelle jäisi vain se, mikä on kaikille uskonnoille yhteistä. Se olisi kaikkien uskontojen ydin. Tämä ydin ei olisi kovin monimutkainen oppi, sillä perimmäisen totuuden on pakko olla yksinkertainen, koska sitä ei voi enää jakaa pienempiin osiin. Tässä uskontojen pelkistämisessä gnostilaisuus pääsisi kaikkein vähimmällä, sillä siinä ei ole paljoakaan sellaisia opinkappaleita, jotka olisivat ristiriidassa muiden uskontojen kanssa. Niinpä voidaan sanoa, että gnostilaisuuteen on kiteytynyt kaikkien uskontojen ydin.

Mihin gnostilainen uskoo?

Moni kirkkoon kuuluva sanoo: "Uskon Jumalaan, mutta en aivan sillä tavalla kuin virallinen kirkko opettaa". Kun tällaisten oman tiensä kulkijoiden kanssa keskustelea, moni heistä paljastuu enemmän tai vähemmän gnostilaiseksi.

Kuka sitten on gnostilainen? Gnostilaisina itseään pitävät ovat valmiit hyväksymään suurimman osan seuraavista lauselmista:

- *Uskon korkeimpaan voimaan – kutsuttakoon sitä vaikka Jumalaksi – mutta en aivan sillä tavalla kuin kirkko opettaa.*
- *Aineellinen maailma ja elolliset ovat katoavia, ikuisia ovat vain Jumala ja tuonpuoleinen aineeton, näkymätön olevainen – kutsuttakoon sitä vaikka Valon maailmaksi.*

- *Rukous on ihmisen yhteys Jumalaan; ihminen voi saada Jumalalta ja apua ja johdatusta; jokaisella ihmisellä on Valon maailmassa opastajia – jotkut kutsuvat heitä suojelusenkeleiksi.*
- *Lähimmäisenrakkaus on ihmisen korkein velvollisuus; ihmisten tärkein elämänohje on Kultainen sääntö: "Vältä tekemästä muille sellaista, mitä et haluaisi itsellesi tehtävän".*
- *Ihmisten tulisi saman Jumalan lapsina pitää kaikkia ihmisiä veljinään ja sisarina, jotka ovat yhtä arvokkaita riippumatta ihon väristä, uskonnosta, varallisuudesta, sukupuolesta, iästä, kielestä tai muista ulkonaisista seikoista.*
- *Ihmisten tulisi elää sopusoinnussa koko luomakunnan kanssa.*
- *Ihmisen tosiolimus on hänen sielussaan, ruumis on vain ulkokuori, johon sielu on pukeutunut; jokaisen ihmisen sisimmässä on kipinä jumalallisuutta – sielu, jonka koti on Valon maailmassa.*
- *Koska ihmisen sisimmässä on Jumalan asuinsija, jokaisen tulisi pitää oma ruumiinsa ja mielensä puhtaana ja pyhänä; ihmisen tulee välttää paheellisuutta sekä ruumistaan vahingoittavia elämäntapoja.*
- *Ihmisessä taistelevat hyvä ja paha, ihminen itse päättää, kumman valitsee; "Mitä ihminen kylvää, sitä hän niittää"; ihmisen teot vaikuttavat siihen, mitä sielulle tapahtuu kuoleman jälkeen.*
- *Vaikka ihminen kuolee, hänen sielunsa on kuolematon; kuolema ei ole loppu, vaan uuden alku; sielu voi syntyä uudelleen toisen ihmisen hahmoon.*

Gnosis – sisäinen tietoisuus

Gnostilaisuudessa gnosioksella tarkoitetaan muuttunutta tietoisuuden tilaa, jonka saavuttamiseksi ihminen yleensä läpikäy jossain muodossa kolme vaihetta:

- Ensimmäisessä vaiheessa ihminen oppii tuntemaan universaaleja, ajattomia viisauksia, jotka antavat hänelle valmiudet käsittää Jumalan ja olevaisen olemus. Nämä viisaudet ovat gnostilaisen uskon perustus.
- Toisena vaiheena ihminen oppii syvällisesti tuntemaan itsensä sekä pyrkii hillitsemään ruumiillisia halujaan ja mielensä paheita. Näiden tuloksena ihminen saavuttaa nöyryyden, joka antaa gnostilaiselle toivon pelastuksesta.
- Kolmannessa vaiheessa ihminen alkaa tuntea sisimpäänsä kätkeytyvän jumalallisen voiman ja tulee tietoiseksi sielunsa jumalallisesta alkuperästä sekä ymmärtää, että rakkaus on kaiken täyttymys – ihmiselämän tarkoitus ja Jumalan laki. Tätä viimeistä vaihetta kutsutaan gnosiukseksi.

Universaalit viisaudet

Universaalit, muinaisaikaiset viisaudet edustavat sitä "todellista valoa", joka edeltää gnosista. Platon kutsui näitä kosmisia viisauksia "maailmansielun heijastumiksi" ja Carl Jung viittasi niihin puhuessaan "ihmiskunnan kollektiivisesta alitajunnasta". Nämä viisaudet ovat olleet muun muassa tuhansia vuosia sitten toimineiden egyptiläisten mysteerikoulujen vihittyjen mestarien hallussa, ja välittyneet meidän päiviimme saakka lukuisien esoteeristen yhteisöjen sisäisenä perimätietona. Viisauksia on opetettu vain niille, jotka ovat olleet kykeneviä niitä ymmärtämään. Jeesuskin opetti niitä vain valituille oppilailleen. Viisaus on ensimmäinen vaihe tiellä kohti gnosista.

Itsetuntemus ja itsehillintä

Gnosiksen saavuttamiseksi ei riitä, että tuntee edellä mainitut universaalit viisaudet – on myös opittava elämään niiden mukaan.

Kaikissa gnostilaisissa suuntauksissa itsetuntemusta ja itsehillintää on pidetty olennaisena välivaiheena polulla kohti gnosiksen saavuttamista. Nag Hammadin gnostilaisista papyruskääröistä löydämme kuvauksia mielen rauhoittamisen ja mietiskelyn tekniikoista, rukouksista, vihkiytymisriiteistä ja hymneistä, joiden avulla silloiset gnostilaiset ovat katsoneet voivansa saavuttaa syvällisen itsetuntemuksen, pääsemään eroon mielihaluistaan ja paheistaan sekä saavuttamaan nöyryyden. Joissakin gnostilaisissa yhteisöissä on esiintynyt jopa askeettisia suuntauksia. Nykyisin tällaista askeettisuutta ei esiinny. Gnostilaiset eivät pidä elämästä nauttimista sinänsä paheena – jos siinä ei mennä liiallisuuksiin ja jos ihminen muuten elää rakkauden lain mukaan.

Täydellistyminen

Gnostilaiset nimittävät gnosiksen saavuttamisen viimeistä vaihetta täydellistymiseksi, jolloin ihminen on saavuttanut tietoisuuden sielunsa taivaallisesta alkuperästä sekä sisimpäänsä kätkeytyvästä jumalallisesta voimasta. Jotkut gnostilaiset kertovat henkilökohtaisesta kokemuksesta, jonka kautta opastava tieto on kirkastunut heille näyn omaisesti. Monissa Idän uskonnoissa vastaavaa vaihetta kutsutaan valaistumiseksi. Kristityt kutsuvat gnosiksen saavuttamista sanomalla, että he ovat löytäneet sisäisen Kristuksensa. Näissä kaikissa on kysymys ihmisen henkisen muutoksen viimeisestä vaiheesta, jonka palkkiona on syvällinen tietoisuus Jumalasta, ihmisyydestä ja kaikesta olevaisesta – niin tämänpuoleisessa kuin tuonpuoleisessakin.

Täydellistynyt ihminen on myös saavuttanut tietoisuuden siitä, että sopusointu on kaiken olevaisen perusta ja rakkaus ihmiselämän tarkoitus.

Gnostilaiset opetukset

Gnostilaiset mestarit ovat ikivanhan gnostilaisen perinteen mukaisesti paljastaneet salaisia opetuksia ja viisauksia vain niille, jotka ovat kykeneviä ajattelemaan syvällisesti. Opetus on aina ollut luonteeltaan esoteerista eli suppealle piirille tarkoitettua.

Opetukselle on ollut luonteenomaista, että mestarit eivät ole antaneet valmiita vastauksia, vaan opastaneet jokaista oppilastaan löytämään vastaukset itse. Gnostilaisuus on näin tarjonnut hitaan polun kohti sisäistä eheytymistä ja olevaisen ymmärtämistä. Kukaan ei voi saavuttaa gnosisista jonkun toisen välityksellä – jokaisen on koettava se itse ja omalla tavallaan.

Gnostilaisuutta voi opiskella myös ilman mestareita. Aluksi tiedon valoa voi hakea tutkimalla gnostilaisia tekstejä omin päin kirjoista tai internetistä. Myös mietiskely yksinäisyydessä voi luoda mieleen tyyneyttä. Jossain vaiheessa etsijä kuitenkin usein huomaa hapuilevansa pimeydessä ja joutuneensa upottavaan suohon tai ryteikköön. Silloin hän kaipaa jonkin gnostilaisen yhteisön tukea päästäkseen eteenpäin. On helpompi löytää pimeydessä lujapohjainen polku, kun joku pitelee soihtua ja opastaa kädestä pitäen polun alkuun.

Gnostilainen Seura opastaa ikuisten totuuksien etsijöitä

Vantaalla vuonna 2009 perustettu Gnostilainen Seura ry otti tehtäväkseen vaa- lia gnostilaista hengenperintöä, edistää gnostilaista tutkimus- ja opetustoimintaa sekä toimia gnostilaisuudesta kiinnostuneiden yhdyssiteenä. Seura alkoi järjestää koulutus- ja keskustelutilaisuuksia, opintopiirejä ja kokouksia, tukea stipendein gnostilaisuuden tutkimusta sekä julkaista opetus- ja tiedotusaineis- toa painotuotteina ja verkossa.

Gnostilaisen Seuran ylläpitämä verkkosivusto (www.gnosis.fi) sisältää sekä yleisölle avoimen osan että jäsenille tarkoitetun salasanasuojatun osan. Seuran toinen yleisölle näkyvä toimintamuoto ovat kaikille avoimet, maksuttomat yleis- öluennot (*Studia Gnostica*), joita järjestetään muutaman kuukauden välein Myyrmäessä Kilterin koululla (Iskostie 8, 01600 Vantaa). Luennoitsijoina on akateemisia tutkijoita tai muita asiantuntijoita teologian, uskontotieteen, histori- an tai filosofian aloilta.

Gnostilaiseen Seuraan voi hakeutua jäseneksi Seuran verkkosivujen kautta. Liittymismaksu on 20 euroa. Liittymisvuoden jälkeen perittävä vuotuinen jä- senmaksu on niin ikään 20 euroa.

Gnostilaisen Seuran näkymätön toimintamuoto on vain jäsenille tarkoitettu opintopiiritoiminta (*Gnostilainen Riitti*), jonka piirissä on suurin osa Seuran jä- senkunnasta.

Riitit ovat aina olleet gnostilaisuuden näkymätön osa

Gnostilaiset riitit ovat yksi vanhimmista yhä käytössä olevista esoteerisista riiteistä. Niiden esikuvana ovat muinaiset sumerien ja egyptiläisten käyttämät initiaatoriiitit sekä mysteerikoulujen opetusmenetelmät. Riittien sisältö pohjautuu varhaisten gnostilaisten mestarien salaisiin opetuksiin, jotka nousevat gnostilaisista uskonkäsityksistä täydentyen asteittain.

Antiikin ajan gnostilaisista liikkeistä ainakin mandealaisten tiedetään käyttäneen esoteerisia mysteerejä, joilla he puhdistivat sieluaan ja edistivät sen koaamista korkeammalle henkiselle tasolle. Mandealaiset vihkimysriitit olivat täysin salaisia ja ylimmät vihkimykset annettiin vain niille, joita pidettiin kykenevinä ymmärtämään ja säilyttämään salaisuudet.

Vasta vuonna 1945, kun Egyptistä löytyivät Nag Hammadin kirjaston papyrus-tekstit, saatiin luettavaksi ensimmäiset gnostilaisten omat kuvaukset varhaisista gnostilaisista riiteistä. Teksteistä päätellen muinaiseen gnostilaiseen riittiin sisältyi yhdeksän eri tasoa eli astetta. Asteiden lukumäärä viittaa ilmeisesti ikiaikaiseen mystiseen "Elämän puuhun", jota esittävässä symbolisessa kuviossa yhdeksän alimman sefiran on kuvattu johtavan ylimpään "Kruunuun" – puhtaan tietoisuuteen eli gnosikseen.

Myös 300-luvulta alkaen toimineiden manikealaisten gnostilaisten veljeskuntien riiteissä tiedetään olleen yhdeksän tasoa, joista viisi alinta annettiin "Kuulijoille" ja neljä ylintä "Valituille". Krimillä vuonna 1506 gnostilaisen manikealaisveljeskunnan ylimpään asteeseen vihitty Merus koki vuosina 1506–08 sarjan uskonnollisia näkyjä, joka vaikuttivat häneen vahvasti. Hän tunsu saaneensa tehtäväkseen veljeskunnan gnostilaisten riittien uudistamisen niin, että ilman munkkiuteen verrattavaa askeesiakin jokainen saattaisi saavuttaa gnosiksen tiettyjen opetusten, hengellisten kehitysvaiheiden ja omakohtaisten kokemusten avulla. Näin syntyi ns. meruslainen gnostilaisuus ja "puhdas gnostilainen riitti".

Gnostilaisessa Riitissä on yhdeksän astetta

1500-luvulla syntynyt meruslaista gnostilaisuutta edustava riitti on säilynyt hengissä aina meidän päiviimme saakka. Suomessa riitin perinteitä vaalii Gnostilainen Seura opintopiiritoimintansa puitteissa. Gnostilaiseen Riittiin kuuluu yhdeksän astetta, joista kukin osaltaan syventää gnostilaisuuden opetuksia.

Opetusasteet ovat:

- 1° = Jumalan aste (*Kokelas*),
- 2° = Rakkauden aste (*Oppilas*),
- 3° = Yhteyden aste (*Noviisi*),
- 4° = Sielun aste (*Veli/Sisar*) ja
- 5° = Tekojen aste (*Viisas veli/sisar*).

Opintopiirin viiden opetusasteen täydennyksenä on kaksi vihkimysastetta niille valituille oppilaille, joilla on edellytyksiä ja kiinnostusta ryhtyä toimimaan gnostilaisina opettajina.

Vihkimysasteet ovat:

6° = Nöyryyden aste (*Adepti*) ja

7° = Viisauden aste (*Mestari*).

Gnostilaisen Riitin ylimpiä asteita kutsutaan "Salaisuuksien asteiksi", joihin vihitään vain ne mestarit, jotka ovat osoittautuneet "hengessä vahvoiksi". Nämä asteet annetaan samalla, kun mestari saa johdettavakseen oman domuksen.

Salaisuuksien asteet ovat:

8° = Lunastuksen aste (*Valittu Mestari eli Magister Electus*) ja

9° = Tiedon aste (*Oppinut Mestari eli Magister Doctus*).

Gnostilainen Riitti ei ole uskonto eikä kirkkokunta, vaan opetusmetodi ja keskustelupiiri. Oppilaille korostetaan, että Riitin tarkoituksena ei ole pyrkiä kääntämään heitä gnostilaiseen uskoon, vaan tarkoituksena on välittää ikivanhoja gnostilaisia opetuksia ja saada oppilaat itse ajattelemaan ja peilaamaan niitä omiin uskonkäsityksiinsä ja elämäkatsomuksiinsa. Asteet eivät tarjoa valmiita vastauksia, vaan tienviittoja kunkin etsijän omalle polulle – viitteitä elämän tarkoituksen löytämiseen ja oman hengellisen elämän suuntaamiseen.

Gnostilaisen Riitin opetusta johtaa Mestari

Gnostilaisen Riitin kussakin asteessa perehdytään gnostilaisiin opetuksiin käymällä mestarin johdolla läpi vanhoja tekstejä ja vertauskuvia. Opetuksessa käytetään muinaisaikaisia muotoja – sen mukaan kuin niistä on säilynyt tietoja.

Gnostilaisen Riitin paikallista toimintayksikköä kutsutaan *domukseksi* (lat. *domus* = talo). Domuksen toimintaa johtaa ikivanhan perinteen mukaisesti *mestari*, joka on syvällisesti perehtynyt gnostilaisiin opetuksiin sekä aikanaan vihitty Gnostilaisen Riitin ylimpiin asteisiin (8°- 9°). Gnostilaisessa Riitissä kokoontumisia kutsutaan *konventeiksi* (lat. *conventus* = kokoontuminen). Jokainen aste annetaan omassa konventissaan, samanaikaisesti enintään neljälle.

Gnostilaisen Riitin opetusmenetelminä ovat luennot, opetuskeskustelut, kuvaelmat ja kiertokäynnit. Luennoissa käydään läpi vanhoja tekstejä, joiden sanomaa havainnollistetaan pienten kuvataulujen avulla. Mestarin ja oppilaan välillä käytävissä opetuskeskusteluissa noudatetaan tuhansia vuosia vanhojen katekeesien kaavaa. Kuvaelmilla ja kiertokäynneillä esitetään vertauskuvallisesti ihmisen vaellusta hänen etsiessään ikuisia totuuksia. Jokaisella kierroksella etsijä saapuu hiukan lähemmäksi lopullista tietoa – pääsemättä kuitenkaan perille asti, sillä lopullinen totuus kirkastuu hänelle vasta ikuisuuden portilla.

Gnostilaisen Riitin opetus koostuu useasta osasta, joiden suorituspaikkoina on erilaisia huonetiloja. Kukin huonetiila tarjoaa opetuksiin erilaisen näkökulman eli *aspektin*:

- Jokainen aste alkaa alkuopetuksella, jolloin aspektin nimi on "*Initium*" (lat. alku).
- Toisessa vaiheessa siirrytään huonetilaan ja aspektiin, jonka nimi on "*Mysterium*" (lat. *mysterium* = salaisuus); siinä kohdataan ikivanhoja viisauksia ja salaisia opetuksia.
- Kolmannen huonetilan ja aspektin nimi on "*Contenticum*" (lat. *contentio* = kilvoittelu), jossa osallistutaan vertauskuvallisiin pienoisenäytelmiin.
- Neljännen huonetilan ja aspektin nimi on "*Studium*" (lat. opiskelu, tutkimus), jossa tutkitaan vanhoja kirjoituksia.
- Viidennen huonetilan ja aspektin nimi on "Pyhäkkö" eli "*Sanctum*" (lat. pyhä), jossa annetaan kunkin asteen juhlallinen vihkimys ja loppuopetukset.

Missään aspektissa ei ole esillä minkään uskonnon tunnuksia eikä pyhiä kirjoja, mutta usko yhteen Jumalaan käy muuten selvästi ilmi.

Gnostilaisen Riitin asterituaaleissa on runsaasti visuaalisia aineksia ja draamallisia jaksoja, joihin oppilaat osallistuvat aktiivisina osapuolina. Asterituaaleissa oppilas saa kohdata moninaisia henkisiä ja moraalisia tilanteita, joista osa on melko haasteellisiakin. Näin oppilaalle tarjotaan mieliin painuvia henkilökohtaisia kokemuksia. Koetut asiat jäävät askarruttamaan mieltä ja kypsymään, kunnes avautuvat aikanaan.

Konventin määrämuotoisten osien jälkeen osanottajat kokoontuvat yhteiselle, lähinnä kasviksista koostuvalle kevyelle aterialle, jota kutsutaan nimellä *Ferculum* (lat. ruokatarjotin). Sen yhteydessä käytävät vapaamuotoiset keskustelut vanhempien jäsenten kanssa täydentävät kunkin asteen opetuksia.

Saatuaan tietyn asteen, oppilas saa myöhemmin osallistua vastaavan asteen seuraamiseen katsojana tai avustajana, jolloin hänen aiemmat opetuksensa saavat lisää syvyyttä. Kun hän tuntee oppineensa edellisen asteen opetukset, hän saa mahdollisuuden edetä seuraavaan asteeseen.

Gnostilaisiin riitteihin on ensimmäiseltä vuosisadalta alkaen liittynyt musiikki hymnien muodossa. Saksassa 1900-luvun alkupuolelta lähtien harjoitetun meruslaisen gnostilaisen riitin rituaalin yhteydessä tiedetään käytetyn vanhaa klassista musiikkia viululla soitettuna ja myöhemmin myös äänilevyiltä. Suomalaisen Gnostilaisen Riitin rituaalimusiikki noudattelee saksalaista esikuvaansa ja soitetaan CD-levyiltä.

Konventteja on kuukausittain

Gnostilaisen Riitin konventteja järjestetään yleensä kerran kuukaudessa. Suomessa toimii nykyisin yksi domus Vantaalla Myyrmäessä (Vaskivuorentie 10 B, 01600 Vantaa). Arki-iltoina järjestettävät konventit kestävät yleensä klo 18–22 ja sunnuntaisin järjestettävät klo 14–18.

Riitin opetus on maksutonta. Vapaaehtoisena osallistumismaksuna on 10 euroa, jolla katetaan aterian kustannukset ja tilavuokra.

Gnostilaiseen Riittiin voivat pyrkiä Gnostilaisen Seuran aktiiviset jäsenet.

Gnostilaiset kirkot

Gnostilaisia kirkkoja toimii eri maissa runsaasti - lähin Norjassa, kaukaisimmat Yhdysvalloissa ja Australiassa. Suomen Gnostilainen kirkko on perustettu vuonna 2010. Kirkon seurakunnat toimivat rekisteröityinä yhdistyksinä.

Ensimmäisenä toimintansa aloitti Helsingin Gnostilainen Seurakuntayhdistys ry, jonka tarkoituksena sääntöjensä mukaan on:

- vaalia gnostilaista hengenperintöä,
- edistää gnostilaisen uskon tuntemusta ja tunnustamista,
- edistää jäsentensä hengellistä yhteyttä ja yhteisöllisyyttä,
- ohjata heitä sisäiseen eheyteen, lähimmäisenrakkauteen ja suvaitsevaisuuteen sekä
- tukea heitä ahdistuksen tai surun kohdatessa.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi seurakuntayhdistys voi:

- järjestää kokouksia, opetus-, keskustelu-, musiikki- ja hartaustilaisuuksia sekä muita vastaavanlaisia hengellisiä tilaisuuksia,
- toimeenpanna jumalanpalveluksia, siunaustilaisuuksia ja muita pyhiä toimituksia, sekä
- julkaista opetus- ja tiedotusaineistoa painotuotteina, tallenteina, verkkoaineistoina ja muissa muodoissa.

Seurakuntayhdistyksen jäseneksi voidaan hyväksyä täysi-ikäinen henkilö, joka hyväksyy yhdistyksen tarkoituksen ja säännöt. Yhdistyksen jäsenet hyväksyy hakemuksesta yhdistyksen hallitus. Kuuluminen samanaikaisesti johonkin muuhun uskonnolliseen yhteisöön tai yhdyskuntaan ei ole este gnostilaisen seurakuntayhdistyksen jäsenyydelle.

Gnostilaisen Riitin tunnuskuvana on valkoinen joutsen, joka sulkee siipiensä suojaan huolenpitoa tarvitsevan lajitoverinsa, muodostaen ympyrän, elämänpyörän vertauskuvan, josta pää sielun symbolina tähyää kohti valoa.

Lisätietoa: www.gnosis.fi